

ZSIDÓ FERENC

# Arról, hogy mi a normális

(részletek)

Belső kényszerré vált az írás próbálgatása. Bizonyítani akarok, inkább magamnak, mintsem Mr. Doktornak. Naphosszat heverészek lapjaim társaságában, markolom a tollat, egyre több lapot sötétítek be.

Közben ringatom magam, külső-belső mámorba.

A betűk képek, a képek mélyek. Belenézek.

Alfaiilag jól érzem magam, a tiltott gyümölcs rothadt kupacokban gőzölög – a kutyának sincs kedve hozzá.

Ilyenkor elnézném magam, mert jó passzban vagyok. Ehhez készséggel állnék rendelkezésemre, csak ott a bibi, hogy nincs. Rendelkezésem.

Így vetkőzik ki magából sorsom tragédiája, amihez szerencsére nincs túl sok közöm. Az ember azért tehetetlen, mert telhetetlen – rólam nem is beszélve.

Pattintok az ujjammal, hogy essen le a tantusz, mert rá akarok taposni. Ha ez megvolt, máris helyreálltam. Addig viszont szükségállapotot jelentek. Alássan. Összegömbölyödök sündisznónyi létembe, onnan pislogok ki.

– Vigyázz a csápjaidra!

A kalciumhiányom aggasztó. Hervasztó. Elmerengek a hosszúra nyúlt párházi évad következményein, csontjaim megroppannak, a gatyá megszakad.

– Hátrább az agyarakkal!

Szétráztam magam. Szükségből jöttem el ide alfához is, abban a reményben, hogy nem küld el. Jól esik idejönni, itt egyszerre mindenki barát, ha nincs is itt senki.

És végre érezhetem: a kezeim közt vagyok!

Megremegek e gondolattól.

Megremegek. E gondolat tol.

Zuhanok.

**ZSIDÓ FERENC (1976, Székelyudvarhely) tanár, író, németből fordít.**  
A [www.eirodalom.ro](http://www.eirodalom.ro) irodalmi portál szerkesztője.  
Székelykeresztúron él.  
Legutóbbi kötete: *Laska Lajos* (rövidprózák, 2012).

\*

Békésen heverésztünk a fűben. Fári fűszálat rágcsált, de nem azért, mert éhes volt. Fejét a mellemre hajtotta, én néha bizonytalanul hozzáértem az arcához: mintha meg akartam volna simogatni, s közben meggondoltam volna magam.

Körülöttünk nem ébredt a reggel, a madarak sem csicseregtek, a bogarak sem indultak útjaikra, szóval semmi olyan nem történt, ami egy író könyvében esetleg történni szokott.

Mi pedig nem véletlenül kerültünk oda, hanem meglógtunk a tavaszi nagytakarítás elől, mert nem szeretjük. „Amit megtehetsz, azt el is halaszthatod” alapon döglődtünk a gyepen. Hogy ezt igazán jól érzékeljük, egy ideig mondogattuk: dögl-dögl-dögl, de aztán ráuntunk, s azzal közénk telepedett a csend. Hívatlanul. De hát nem volt mit mondjunk egymásnak, ezt a csend meghívásnak vette, s többet el se tudtuk küldeni.

Én megtettem, ami tőlem tellett: adogattam Fárinak a fűszálat, hogy neki csak rágcsálni kelljen. Többre viszont nem voltam képes.

Valamit csak kellene mondani – éreztük –, de mindketten a másiktól vártuk az indítást, ami nem akart érkezni. Hallgattunk hát, s ha nem lettünk volna úgy-ahogy összebújva, egy kívülálló azt is gondolhatta volna: ellenségesen. Eltelt egy marék idő, Fári ez alatt belegelte a körülöttünk levő összes fűszálat. Nem tudtam, ettől elégedett lett-e magával, mert meg se szólalt. Én megszámoltam ötször minden bárányfelhőt az égen, amitől majdnem romantikus hangulatba kerültem. Bizonytalanul el is suttoztam, hogy sok-sok szerelmes bárányfelhőt látok.

Egyszerre neveltük el mindketten magunkat.

Ez a mondat csak egy szerelmes szájából hangzott volna jól.

Mi meg már beismertük, hogy nem szeretjük egymást. Hát ezért nevetünk. Aztán még heverésztünk egy ideig, mintha mi sem történt volna. És nem is történt semmi. Még nagytakarítás sem.

Elhallgattam, szomorú szemekkel néztem Fehérkére, a múlt kénköve köhögtetett. Ő egy halvány mosollyal az arcán a falat bámulta, nem is tudom, figyelt-e egyáltalán arra, amit elmeséltem. Ha nem figyelt volna, azt se bánám. Egyelőre ott voltam rekedve, Fári szorongatott, és én nem tudtam eldönteni, tiltakozzak-e.

Végre rám nézett, szemében megértés volt, és még valami más, amit nem tudtam azonosítani. Valami furcsa, ami szaglászásra készítetett.

– Legyünk mi ketten barátok, jó?! – mondta, és újra végigsimított a homlokomon.

– Miért akarod?

– Csak – válaszolta.

– Szóval csak. Akkor jó. És meddig?

– Az tőled függ...

– Tőled nem? – nem értettem, mire gondol.

- De igen, csak másképp.
  - Jó, akkor bízd rám.
  - Rád bízom, de vigyázz!
- Nem akartam mondani, hogy a fenébe, egyfolytában azt teszem.

\*

Valahol nagyon mélyen, pontosabban valahonnan nagyon mélyről, parányi felhangokkal, nincs benne semmi kontraszt, akár monotonnak is nevezhetném.

Miközben ülök egy csiga előtt. Kikíváncozik belőlem. A csiga is kihozhatja, de az is lehet, hogy egyszerűen kortünet. Még ha legalább az út közepén lennék! De nem vagyok, mert még nem néztem elég rajzfilmet. Igyekszem pótolni a hiányosságaimat, de mindig közbejön valami. Például ez a csiga.

Morgok.

Nem mély állati elszántsággal, hanem ugyanolyan emberivel. Céltalanul.

Nevetséges helyzet, főleg a csigára nézve. Meg is próbál lógni előlem, nem szimpatizál. Pedig én már azt hittem, betársul, de sajnos tévedtem.

Ő biztos nem egymagában szokta csinálni az ilyesmit, mint én. Egyedül még ez is szaporátlan.

Morgok.

Legalább tíz ember helyett. Így hát képviselő vagyok. Megviselt, olyanyira, hogy a képet is elhagytam már. Kitartó vagyok, mert úgy hallottam, az dicséretes.

Morgok. Le se tudok szokni róla, úgy belém rögződött.

Pedig unom már...

Csigák nyáladznak át az agyamon, békákkal táncolok.

– Légy csendben!

Összerezzenek. A hang kirángatott, felrángatott. Álmom a közepén befeketedett. Nem is próbálom meg értelmezni, tudom, ez a vállalkozás meghaladná értelmi képtelenségeimet. Most kínlódhatok, hogy tartsam távol magam tőle. Rázogathatom a fejem. Nem, nem történt semmi. Azaz nem velem történt, tehát nem fontos. Nem, nem is akarok hallani róla. Miért törődjek vele? Nem nekem való. Ne döfködd az oldalamat, mert kiváglak, mint a csigát nyáladzni! Nézzünk oda!

Felháborodásomnak se értelme, se egyebe.

Zavarom érthető.

Felsőbbrendűségét elismerem, épp csak nem hajlongok előtte. Megadom, ami kijár neki, és persze előkészítem a talajt alapos megmunkálással, mélyszántással, hogy minél kedvezőbb körülményeket biztosítsak a fogantatásához. Én csak bábáskodni tudok. Még a pólyát se fogadja el tőlem, sem az ingyenes nevelői szolgálatot. Néhány önzőbb pillanatomban ezt sérelemnek érzem, de egyébként belátom helyességét és jogosságát.

Álmomban vissza-visszatérek régi önmagamhoz. Nem fogad jól, néha meg sem jelenik személyesen, csak egy csigával képviselteti magát. Csodálkozva és értetlenkedve, de beletörődök helyzetembe.

\*

Arra ébredtem, hogy valahonnan felülről hangos, erőszakos hangokat hallok. Felpillantottam: egy hangszóró volt a falba beépítve – eddig nem is tudtam róla – abból szűrődtek ki a hangok. Nemsokára felismertem a tulajdonosukat is, Mr. Doktort. Folyamatosan beszélt, úgy tűnt, felolvas valamit, hallgattam, és szép lassan eljutott a tudatomig, hogy az én lapjaimból olvas. Gőzöm sincs, mikor szedhetette ki őket a fiókomból. Jó tolvaj lenne, meg kell mondjam neki.

A szöveg elég idegennek tűnt, távolinak, mintha utólag valaki átírta volna, csak egy-két részlet juttatta eszembe, hogy ezt a sötétítést tényleg én vittem fel arra a lapra:

*„Emlékszem még arra a szobára. Szerves része volt egy sisakrostélyba tűzött katángkóró, ami igen előkelő helyen volt, mintegy jelezve gazdája lojalitását. Volt itt továbbá bronzkori ekeszarv is, vasból, mert az ide nagyon kell. És még mi nem volt.*

*Hát még a gazdája mi nem volt? Mert volt már például tank, és ácsceruza, de cipőpasztává nem sikerült előlépnie, ez frusztráltta tette. Tán épp ezért tudta mondani Bélának, a szobában kujonkodó árwapapagájnak oly nagy vehemenciával, hogy:*

*– Pofa be, Béci, mert megkeserítlek!*

*Erre Béci általában a pofáját be, de amikor nem, akkor nem, s olyankor aztán tovább visszhangzott a ház a “dugulj el, dugulj el” szlogentől. És ebből aztán nem engedett.*

*Nagyhangút elég sűrűn látogatták, elsősorban a köszvény, és a májcirrózis, így nem lehetett oka panaszra. Alkalma sem. Ennek megfelelően elég zsúfolt volt a programja, mert mindig alaposan felkészült a látogatók fogadására, mint ahogy egy jó keresztényhez illik. Előmelegítésül beszélgetett Bécivel, hogy majd kellemes modorú társalkodó legyen. Nem célozom tolmácsolni társalgásukat, de a hangulat érzékeltetése végett ennyi végképp szükséges:*

*– Eriggy' má' onnan, Béci, me' letöröm a derekad!*

*– Dugulj el, dugulj el! (stb.)*

*Érdekes módon a szoba mindezt türelmesen viselte (apró kirohanásokat nem számítva). Talán azért, mert tudta, mindent egybevéve életképes triót alkotnak együtt, ami nem elhanyagolható tényező.*

*De aztán újra megjöttek a vendégek, s ez alkalommal az Istennek se akartak távozni. Addig-addig, hogy Béci és a szoba egyedül maradtak.*

*Ezt aztán sajnálták is. Erősen.”*

Csend lett. Még egy halk kattanás hallatszott a hangszóróból, aztán semmi. Mr. Doktor elhagyta az állását. Szerintem elbújik valahova, és kiröhögi magát.

Meglepetten hallgattam. Milyen dolog ez? Nevetségesnek éreztem magam. Gennyes a sztori, Béci az egyetlen fénypontja, aki beszél, beszél, mint én, mint én. A többit nem vállalom.

És milyen szigorú volt Mr. Doktor hangja! Úgy éreztem, becsapott, átvert. Légy engedelmes, jó, na itt az eredménye! Ki lettem teregetve. Közzemlére. Felkínált darab a kukkoláshoz. Kár, hogy nem voltam drámaibb, szenvedélyesebb, manapság az a menő. Csak annyit kellett volna bemondjon előre, hogy "BBC jelenti", s akkor nyugodtan lehetett volna sugározni rádióadásként is. Engem! Tán be is lett mondva, mielőtt felébredtem... Ki lettem passzolva az éterbe. Bosszúból jött, hogy belefurdaljak magánrádiósom lelkébe. A kis kéjenc! A szadista! Szigorúsága mögött biztos vigyorgott felolvasás közben, s lelki szemeivel gyönyörködött abban, hogy én csak hápogok sápatagon. Feküdj csak ő itt... Kitakarnám én...!

Nemsokára bejött Fehérke, és elsuttogta, hogy Mr. Doktor azért olvassa fel amiket írtam, hogy sokkoljon vele. Szembesítésnek nevezik ezt, Mr. Doktornak komoly céljai vannak vele, sokat vár tőle. Számíthatok rá, hogy a felolvasás még sokszor meg fog ismétlődni.

Még azt is mondta Fehérke, hogy ezután legyünk szövetségesek, ne csak barátok (nem tudtam eldönteni, komolyan gondolja-e!), és hogy Mr. Doktort ne vegyem túlságosan komolyan, aki szerint a lapjaim alapján ítélve még sok baj van velem, egyetlen remény az, hogy a felolvasások során erre rájövök magam is, és segítek neki. De ne essek kétségbe, fejezte be Fehérke, nem enged Mr. Doktor hatása alá kerülni, mert tudja, hogy jó fiú vagyok. Miközben ezeket mondta, mélyen a szemembe nézett, amivel teljesen összezavart. Mi az, hogy jó fiú vagyok? Miért nem akarja, hogy Mr. Doktor hatása alá kerüljek? (Bár szó, mi szó, én sem akarom.)

Csak rázogattam a fejem, és végképp nem tudtam, hányadán állok magammal, sőt azt sem, hogy magammal állok-e valahányadán.

\*

Felmászok, s kinyitom az ablakot, hadd repüljön be egy bivalycsorda. Megszelídítem, tenyeremből etetem, altatódalt dúdlok nekik. Úgy, ahogy anyám tanította. Inkább sose tudjam, mit akarok csinálni, minthogy más mondja meg:

– Így csücsörítsd a szád, fiam! Mélyebbről kezd!

A bivalyok szétrebbenek. Elfekszenek a sárban. Lekaparom a piócákat róluk, összegyűjtöm egy üvegben, ajándék lesz.

Az ablak csukva, anyám a fejét csóválja.

– Hát nem megmondtam?!

Kötelékeimnek szabad napot adok, ellátom őket egy kis zsebpénzzel és pletykalapokkal, hogy ne unatkozzanak, majd faképnél hagyom őket. Megveregetem a bivalyok lapockáját, s elmozdulok.

– Vigyázatok magatokra!

Vágyom valami hétmérföldesre, úgymond lélekemelőre (a leghülyébb szó, amit valaha hallottam, önkényes módon rátesped arra, amit el akarok mondani, s szép lassan elszívja). Bekukkantok néhány ablakon, az egyikben be is lógatom magam: lábtól. Áporodott hangulat, révetegség. Egy spiritiszta összejövetelet végiglógni elég nagy dolog. A spiritiszták szeretik a nagy dolgokat. Ők apróságokba nem vegyülnek, az apróság vegyül beléjük.

– Gyere!

Laza cseverészés közepette megkapják a túlvilágiaktól a napi dózisukat, amiért hálából hátba veregetik a médiumot, aki ezt eltűri, de az is lehet, hogy jól esik neki.

– Már érzem!!

Egyeseknek bajuk a lélekvándorlás is. A hét pár vascsizmát már rég elnyútták. Ennyi megpróbáltatás után már igazán rájuk férne egy kis ápolás, erre azonban - a gyakori látogatók miatt- nem akad vállalkozó. Mélybe röppent szellemüket ritkán csalogatják vissza, akkor is nehezen.

De olyankor még az asztalok is táncolnak örömben! Ez később meg rögzített szokásukká válik, ami lehetetlenné teszi eredeti szerepük betöltését, így verdeső szívvel csatlakoznak a spiritisztákhoz, asztaltársaságot alapítva. Az idők során több, idővel híressé vált asztaltársaság jött létre, hogy csak a kerek asztalokét említsem, tehát a spiritiszták történelemalakító szerepét el kell ismerni.

Éreztem, hogy fejemenél a kisasztal vígan táncra perdül, nem is próbáltam meg lefogni. Inkább a zenét kellene szolgáltatnom, vagy legalább a fényeket. De ezek hiányában sem élvezhetetlen a produkció. Egyesek csetintenének nyelvükkel elismerésük kifejezéséeként.

A spiritizmus nem jelenség, hanem inkább múltság, de azért a jövőjük olyan, amilyen egy jövőnek lenni kell: boldog, kiegyensúlyozott, harmonikus. Ha nem ilyen lenne, nem jövőnek neveznénk, hanem múltnak, esetleg jelennek. De a spiritiszták jövője a múlt, múltja pedig a jelen, ezért nem jönnek soha zavarba. Három legyet ütnek egy csapásra, igaz, egyet se kellene. A jelenből átvándorolnak a múltba, és fordítva, attól függően, hogy hol jobb a kapás. Az átvándorlás fáradságos, ezért megérkezve csak pihegni tudnak. Az asztalok jobban bírják a megpróbáltatásokat, ilyen erőviszonyok mellett a jövőben uralomváltásra számíthatunk.

– Üljetek helyt, hé!

Asztalkámat hónom alá kapva lódnék magam is, kissé összezavarodva, kották és varázsigék nélkül, és azt sem tudom igazán, hol szeretnék kikötni, vagy hogy egyáltalán ki szeretnék-e kötni valahol. A visszafelé vágkálást nem állhatom, az olyan, mint a seggvakarás: ha utána kihúzó a

kezed a bugyidból, s megszagolod, elborzadsz... Azokat a dolgokat nem érdemes megmatarászni, már nem izgathatók. Rothadtak, mállottak, és csak fitogtatják csökönyösen az önállóságukat.

Süljenek meg a levükben, ha ugyan lesz, aki tüzet rakjon alájuk... Minél ritkábban akasztom a nyakamba őket, annál jobb. Úgy vagyok velük, mint a bébi a pisis pelenkával: viseli, viseli, de alig várja, hogy valaki leszedje róla.

Az előrekandikálás se mindig javallott, a körülmények folytán könnyen letörhet a kandikálóm, s akkor pedig megette a fene: csak belecsöppenek a közepébe, mint vak ló a gödörbe. Ha nem tudnám, hogy szégyen, nem illik, s tudom is én, mi, most olyant mondanék, de olyant... Az a helyzet, hogy irtó bűnös vagyok. Ezt környezetem nem egyszer hangoztatta, élen sokakkal. Itt is hasonló a közhangulat. A végén még beismerem romlottságomat, engedek a nyomásnak, és elrohanok a templomba. A szentmise második félidejét, de legalábbis a hosszabbításokat még biztos elérném, s meggyógnám nyakig érő bűneimet, szüleim, Fáriék, és az egész pereputty legnagyobb örömére.

– Úgy, fiam, tedd meg, mindent!

Egyetlen tettemmel eufóriába kergethetném az egész rajongótábort! Ez a tudat nem elhanyagolható!

A bivalyok békésen bólogatnak. Nyugodtan rájuk bízhatnám magam. Ők tudják, amit tudnak. Kikérem véleményüket a szobáról, Mr. Doktorékról, Fáriékről. A válasz csend, csak a sár cuppog. Magamat már szóba se merem hozni...

Sötét van, amit nem bírok, megrándul a fejem, a másik ágyból nyögések hallatszanak, cuppogás, kapkodó lélegzet. A bivalyok szemérmesen elhagyják a szobát. A magára talátság néhány perce, összeszorított fogú igyekezet, majd alig jóleső ernyedtség. A kibocsátott illatanyag megjelöli a felségterületet. Eszemben sincs megsérteni, sőt, minél távolabb kívánom magam tőle. Nem azért, mert viszolygok, hanem a vegytisztaság miatt. Nem szeretnék a kémia átka lenni.

A mélységiszony távol tart a magasságtól. Kezeket magasba, lábakat mélybe!

Anyám hajol fölém (lent vagyok!), homlokom tapogatja, nem tudom, miért, szemöldökét összevonja, valamit morog apámnak, ő visszamorog, nyakig rángatják rám a paplant, s felszólítanak, hogy aludjak.

Ráhajolok anyámra (még mindig lent vagyok), összevonom szemöldököm, valamit morog, apám visszamorog, homlokukat tapogatom, s megkérem: szólítsanak fel, hogy aludjak.

Aztán kimegyek, s becsapom az ajtót. Bent csak a morgás marad. Nyakig rángatott paplan alatt. Nem tudom, miért. Az állókép kilódult, már nem

tudom utolérni, megváltoztatni. Ilyen marad örökre. Nyugodtan kirakhatom a falra: benne alszanak a szüleim (a felszólítás után), lemásolhatatlanul, utánozhatatlanul, egy festő tébolyaként. És én ráhajolok, hogy lógiak bele. Aztán mindenestül lecsordulunk a falon, s kényszerből új életet kezdünk.

Így jutottam ide én. Hogy szüleimnek ki jutott, nem tudom. Nem is akarok rágódni rajta. Régebben se tudtam. Tudatlanságom a távolságtartás boldogító igenje.

– Mondj igent!

– Ásó, kapa...

Szívesen integetnék, mint a lemaradók. „Vissza”, azaz mégse, kezem lekapom, s a zsebemben kitapintom az ajándékként hátrahagyott esküvői harangszót. Hazamegyek, bezárkózom egyedül hangszigetelt szobámba, és titokban meghallgatom. Mint a zsákbamacska főszereplője, a zsák a nyávogást. A nyávogó zsákok stócbokban gyűlnek a szekrényekben, legaktívabb emlékeim. Fejem előszeretettel dugom beléjük: jó, otthonos érzés, élmény, amit nem szabad elszalasztani.

Szabadulnék innen, összefüggések nélkül. a bivalyok hátán, a sárban cuppogva, de sérteni kezdi a villany a szemem, el kell takarjam, hangokat hallok, léptek zaja, majd Fehérke hangja:

– Máskor is szoktál nyávogni?

Összerezzenek, gyorsan kihúzom fejem a zsákból. Szemem se rebben, hangom se.

\*

Összezsugorodva kuporgatom éveimet. Felfűzve aszalódnak, zörgő füzér. Nehézkedés. Gravitációtisztelő, egyre inkább. Koporsószög koporsó-szerűségembe. Belemagyarázott törődöttség. Törődömség.

Fiatal vagyok. Állításom megfellebbezhetetlensége szemtelen. Jogtalanul. Előnytelenül. Senki se kér belőle.

– Igen, köszönöm, még kérek.

Ízlik. Ínyencség. Nem mindig jutok hozzá, később egyre ritkábban. Csak fél szájjal. Most megcsámcsogom. Előre. Csak a böfögés utólagos. Még azt sem eresztem szívesen ki, zsupori nosztalgia, eredménytelenül használt tartósítószer. Kerülget a romlandóság, ami végzetes, mert javíthatatlan vagyok. A sietség nem ellenszer.

Zihálatlan, páros lábbal veszem magam előre. Szemem körül a táskák még üresek, nem is láttam még semmit, ez is elég, megterhelő.

Akárhova menjek, jó cserkészként a világot mindig magammal viszem. Teljes menetfelszerelés: semmi se hiányzik, semmi se kell belőle...

\*

Önmelegítő kiselőadásaimat türelemmel végighallgatom. Nálam a lehetőségek korlátlanok, de legalábbis nem kell egy kis lehetőségért a szomszédba menjek. Csak arra nincs lehetőségem, hogy mérleljem a lehetőségeimet.

Jó volna, ha kezemben volna, ami egyébként nincs... Olyat tehetnék, de olyat... De így még a csillagok is vigyorognak rajtam: „Ugye nem sikerült?” Lehordanék minden csillagot az égről, lábam elé raknám őket, s beletaposnám a sárba.

Nem halt el még a béketűrésem a lehetőségek mezején. Mert például halmazállapot-változtatással körbeutazhatom a világot. Szikes földben mélyre került kőként cuppogok előre.

Vigyorogva! Hadd csóválja a fejét a sok géz 'n gúz!

Ha útközben megkérdezné valaki:

– Merre, no?

– Elfelé... – nyögném rá vihogva, ettől a helyzet már-már drámaivá válna, de nagy megkönnyebbülésemre lecsordul a függöny. Így könnyítve magamon, nyugodtan folytathatom az utam Elfele felé. A végcél valószínűleg láblelőgatás a világ végén, de ez egyelőre titok még előttem is.